

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cetinje“ — Cetinje (Montenegro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 69.

ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 3. АВГУСТА 1911. ГОД.

ГОДИНА IV.

Цетиње, 3. августа

Опет смо принуђени да се вратимо на стари предмет, на животно питање, које нас гуши и дави и не да нам да дигнемо главе. То је ракрана на нашему тијелу и од ње нам велика опасност пријети: У нашој земљи, а нарочито на Цетињу, завладала је велика скупоћа.

Постепено се увлачила међу нама, али је нагло освојила. За кратко вријеме набујала је толико, да се више не може да подноси. Да је још у једном правцу, па би се и могла да трпи, али она је завладала свуда. Поскупили су станови, поскупили су животне намирнице, огрјев, најпрече човјекове потребе, па и све оно без чега се не може.

А уза све то и ако се све скупо плаћа не само да није по квалитету оно што би требало да је, него је и најчешће од штете по наше здравље.

Томе злу треба једном стати на пут. О томе питању наше комуналне политике треба добро размислити и онда настати, да се ово тешко и несносно стање уклони. То је потребно у толико прије што је сва ова скупоћа абнормална. Она није дошла сама по себи, њу нијесу изазвале стварне потребе, нити је пошљедица прилика и околности наших. Не. Она није чедо наше средине; она нам је наметнута.

Познато је, да је Црна Гора привредна земља, а међутим аграрни производи нијесу нигдје тако скупи као овдје код нас. Познато је, да се на Цетињу с дана у дан дижу станови, а међутим све су више скупљи и њихове скупоће нигдје равне нема! О другим животним намирницама и да не говоримо!

Па од куда је то?

Пораст становништва није тако рапидан. Популација код нас није ни мало прогресивна, а најмање је тако јака, да изазива кризу скупоће т. ј. да је већа тражња него понуда на тржишту. Из тога излази да скупоћа није, као што рекосмо, природна пошљедица прилика, у којима се налазимо. Она је вјештачка. Јасно је, да потиче из спекулисања.

Како ови тешки животни услови и рђаве прилике у којима се налазимо не опадају, него с дана у дан расту, од неопходне је потребе да се овоме виталном питању покљони строга пажња и да се учини све, да се овакво стање искоријени. То је у толико потребније што је извјесно да повољније прилике неће наступити саме по себи и да су само горе прилике у изгледу.

Лијечењу овога тешког зла може се приступити тек онда кад се проуче узроци скупице. Оне не леже тако дубоко и даду се лако запазити. А кад се знају узроци, онда ће бити јасно и од куда по-

тичу и тешкоће у набављању животних намирница, па ће и лијечење тога бити много лакше него се то мисли.

Ријешење тога питања је за нас животно питање. Њему треба приступити опрезно, али одлучно. Не треба наглити, али га не треба ни одуговлачити.

Кад би код нас приватна иницијатива била развијена како треба, томе би се злу могло лако доскочити. Грађанство би својим потхватом и прегалаштвом спасло само себе. За то би имало и довољно начина и довољно средства. Задругом за подизање зграда, дошло би до добрих, здравих, угодних и јевтиних станова. Потрошачком задругом дошло би до бољих и јевтинијих животних намирница. Општом задругом до побољшања тешких животних прилика. Али кад у приватној иницијативи оскудијевамо, кад о њој не може бити говора — а то не би требало дуго да траје, јер прегоацу Бог махова даје! — онда ријешењу овог најактуелнијег питања нашег треба да приступи представник нашег грађанства у пријестолници — општина. Њој ће рад на томе у толико лакши бити, што је у много погоднијим приликама него и један од појединаца и што, најзад, по дужности и позиву своме треба тиме да се бави.

Ми бисмо се радовали када би ово послужило као тема општинском одбору на једној од првих сједница њених. У том случају не само на нашу похвалну него и на свестрану помоћ и потпору свију нас он би могао да рачуна.

Реформе аустриске војске

— Освајачно обилежје војне реорганизације —

У угарском сабору још једнако се ломе копља око реформе војске. Опозиција се противи да прихвати ове реформе и мјесто њих истиче, да је прече да се уведу опште једнако право гласа. Због тога је опозиција повела техничку опструкцију, која не да никако да се ове реформе прихвате.

Према ономе што износе угарски листови о реформи војној, интересантно је то, што све реформе имају чисто освајачки карактер.

Према том новом законском пројекту знатно је повећан континент регута. До сада је тај континент износио 150.000 војника, али ће се он сада повећати на 344.000 војника. У овај број долази и 50.000 које официра које разних војних чиновника.

У новом законском пројекту, обраћена је врло велика пажња артиљерији и митраљеским одјелима. Тако ће по тој новој организацији сваки корпус — а има свега 17 корпуса — добити 24 пољске батерије и један дивизион хаубица од три батерије.

Свака дивизија пјешадије имаће осам батерија са по 6 топова и по двије хаубице. Три пука брдске артиљерије, који се сада налазе у Босни, Херцеговини и Далмацији, повећани су на шест пукова. Градска артиљерија такође је знатно повећана и сада ће имати шест батаљона.

Сваки од пјешадиских пукова и ловачки батљон има по два митраљеска одјелима са осам митраљеза. Пјешадиски пукови у Босни и Херцеговини имају специјална митраљеска одјелима.

Поред тога извршена је нова организација инжењерских и железничких пукова и телеграфских, ваздухопловних и аутомобилских одјелима.

Нова организација аустроугарске војске свестрано је интересантна. Прије свега пада у очи огромно повећање регрутног континента, а послје долази и нарочита пажња која се обраћа артиљерији. Али сам факат, да сусједна монархија удвостручава брдску артиљерију, јасно нам казује, да њена војна управа почиње рачуна на операције на терену тешком за пољску артиљерију, дакле на брдском терену.

Аустриски министар војни

— Аустриски министар Шенај одступа —

Неколико је већ дана како се у аустриској штампи одржава упорно глас, да ће аустриски министар војни Шенај одступити. Владни кругови то демантују и увијеравају како од тога нема ништа, али и крај свега тога аустриска штампа остаје при својој тврђењу, да ће овај министар одступити.

Као што аустриски листови износе, министар Шенај дошао је у сукоб са аустриским престолонашљедником и његов нагли долазак у Беч са одсуства објашњавају да је у вези са његовом демисијом.

Они веле, да је он имао шест недеља одсуства и да је то одсуство изненадно прекинуто и дошло у Беч, да би подмио оставку.

Кроз најкраће вријеме имао би Шенај поћи у Шил у аудијенцију, да чује од владара хоће ли и против кампање остати на свом мјесту или мора одступити. Претежно је мишљење да ће бечар демисију прихватити. Чује се наиме, да се надвојвода престолонашљедник са пријеме задњег свог борака у Шилу лично код владара тужио против министра и његов одступ приказу као неизбежну нужду. По том се држи, да ће краљ прихватити оставку и то посебним ручним писмом, у ком ће га некако рехабилитирати од нападаја којима је у задње вријеме био извржен.

Чује се даље, да и Шенај поставља неке услове. Бде ли се од њега захтјевао, да остане, тражиће да му се посебном објавом пред јавношћу изрази повјерење владара, иначе да ће дати оставку. Ну овај глас има мале вриједности, јер се вјерује, да је његов одступ готово ствар, и да ће се догодити још у току овог мјесеца.

Неки листови пишу, да су о демисији већ обавијештене обје владе, и то за недавних аудијенција Гауча и Хазаја. Обје владе су објаву прилике без приговора, јер она демисија не може бити од утицаја по политички положај.

Наравно, проносе се још многе верзије о узроцима одступа. Истичу се понајприје особне диференције министра са поглавицом генерал штаба и са престолонашљедником. Ради се, како се говори, о чисто личним несугласицама, које са политиком и војном реформом немају везе. Ну има већ других новина, које кажу, да се не ради само о личним несугласицама. Тако на примјер проноси се верзија, да је један од повода спора између престолонашљедника и министра тај, што је надвојвода Фрањо Фердинанд тежио, да се траже парламентарни ванредни војни кредити у износу од 300 милиона, док је Шенај упорно остајао при том, да се нема тражити више од 200 милиона.

Бечка «Information», која има врло добре везе, наглашује, да је његова демисија била готова ствар и да је била актуелна кад је у угарском сабору започела опструкција против законске основе о војној реформи. Том приликом је у мјеродавним круговима превладало мишљење, да некадашње везе ратног министра са мађарском коалицијом нијесу међу мађарском независном странком ослабиле мржњу на постојање монархије као велевласти. Већ се надале, да је војна политика барона Шенаја валадвалирала са мишљењем престоло-

нашљедника надвојводе Фрање Фердинанда. Међутим за демисију није био одлучан момент, што су се престолонашљедник и ратни министар дијаметрално разилазили у питању мађарских војних захтјева.

Одлучан је момент био, што се на мјеродавном мјесту увијдало, да курс барона Шенаја не води к циљу и да на челу војне управе мора бити човек који није везан у тим питањима учинити никаквих концесија.

Поводом тих гласова «Neues Wiener Tagblatt» донио је чланак, у коме је изишло како министар Шенај мора одступити да би се престолонашљедник задовољио и да му нема више опетанка на министарском положају због сукоба са престолонашљедником. Над Шенајом је дјело престолонашљедника, вели овај лист, који је због тога био одмах забрањен.

Свршетак арбанаског устанка

— Како о томе суди штампа на страни —

Успјех Црне Горе

Загребачки лист «Novosti» доноси на уводном мјесту овај чланак:

„Јуначки Арбанаси постигли су, за чим су ишли. Крв погинулих јунака наклавила је брда и равнице њихове домовине. А познато је, да се на тлу, наклашеном крви, најуспјешније развија слобода. Арбанаси су извојевали слободу и осигурали права достојна јединога народа. Осигурали јамством јуначке Црне Горе и силне уставне државе Енглеске.

Тисуће и тисуће арбанаскога народа враћају се у своју домовину у своје куће а доста их на пуста гаришта, на празна кућишта. Враћају се радосно, што су побједили дивљу војску крволока, а сузних очију остављају сусједну земљу, дичну Црну Гору, која их је гостољубиво примила и братимски заштитила.

Устанак је довршен. Побједили су јуначки Арбанаси. Побједили су, али помоћу црногорског.

Обистинило се опет оно, што се одавна знало и говорило, да је Господар Црне Горе не само велик јунак и славни вјесник, него и велеуман дипломат. Праведни културни свијет приписује садашњи успјех арбанаскога народа мудро оперирању црногорскога Краља Николе и пред њим капу скида.

Није то била пука таштина, што је нагомила Господар Црне Горе, да се заузме за мукотрпне Арбанасе. Он је уз своју човјекољубиву задаћу имао на уму и интересе свог народа, своје државе. Љуте непријатеље, који су његову земљу непрестано узнемиравали, претворио је Краљ Никола у искрене пријатеље, у захвалне комшије, који би му могли у критично доба много користити.

Ми смо недавно напоменули, да ће они барбари, што из Цариграда владају, своју срамоту прикрити извртањем истине. Рекли смо наиме, како ће турска влада раструбити по свијету, да је арбанаска рача морала положити оружје, а султан да јој се смилувао и дозволио, да се врати у свој завичај. Па тако се и догодило.

Султан се тобоже смилувао. А што на то Краљ Никола? Задовољен са својим успјехом и срећом, што се сусједноме народу помогао, препушта он славу Турској, те — брзојавно захваљујући свомега ному султану, што је онако милостив наспрама својим поданицима у Арбанији.

Још је нешто, чим се Краљ Никола прославио и показао, да је малена његова држава заиста велика, већа него ли некоје крамарске велике власти с великим становништвом и големим богатством. Црна Гора узела је под свој кров много тисућа побјеглог народа из Арбаније. Уздржавање тога народа стајало је Црну Гору три четири милиона К. А Краљ Никола неће ни да чује, кад заступници страних држава почну говорити о накнади трошкова Црној Гори за издржавање бегунаца.

Послије подгоричког мира

Биоградски лист «Правда» доноси овај уводни чланак:

„Неславно је Турска скинула Малисоре с врата. Била је принуђена да с њима

переговара и да углављује мир као да су каква страна сила, а не њени побуњеници. Но и то је боље него продужење борбе, која би неминовно довела до сукоба с Црном Гором, а последице и до пошљедица, чии се окршај са овога мјеста не да сагледати. Тешко је паметну човјеку претпоставити, да би остале балканске државице гледале турско-црногорски двобој скрштених руку, а умјештају ли се, увучена је тога часа у саучешће и Европа, у првоме реду Русија, Аустро Угарска и Италија. На крају крајева Турска би ипак платила трошак.

Јевтиније је зато било, да се макар и по цијени нешто мало угледа приклони глава пред Малисорица и ови „побједе“ уступница, који им омогућавају да се макар мало и тријумфално врате својим кућама.

Подгоричким миром добиле су обје зараћене стране. Обезбијењен је тиме за извесно вријеме и мир на Балкану. Да ли је добила и Црна Гора — разумијемо у моралном погледу — показате будућност. Јер њена је добит у будућности, и зависи како од политике, која се буде завела на Цетињу и у Цариграду, а која има да постави узајамне односе на бољој основице, тако и од држања Арнаута, које ће опет бити плод локалне политике турских власти.

Вриједи овдје истаћи, да заслуге за овакав свршетак малисоровског покрета припада Краљу Николи. Посматрајући догађаје са стране — пустио је да његова влада врши дужност гостопримљивог домаћина и опажа у хаосу изукрштаних прилика интересе Црне Горе како за добро пађе, чувајући се да при томе задржи у интересе сусједне Турске. Кад су прилике захтјеле да у развоју догађаја унесе лично свој ауторитет, а можда и по савјету пријатељских сила, он се одлучио за мир. Свој велики ауторитет, који је стекао код побуњеника, примио је на жртву турским интересима и миру. Себе није задржао ништа. Зависиће од Турске, колико ће ову жртву Краљеву уважити. И ако уважи, односи турско-црногорски биће за дуги низ година уредни, и толико уреднији и трајнији, што од сад Малисори то неће ометати кавжећи се са Црногорцима. Подижући Малисију, регулисавајући Дрим и Бојану, и рашчистивши сва друга несвршена питања с Црном Гором омогућиће да се развија благостање, у корак с тим и трговица, а гдје се једно и друго зацари, ту је незадовољства мање, а побуне ређе.

Добро је казао Сад'р Един, турски посланик на Цетињу из оваквих заплета иде се правце или у рат, или у боље узајамно поштовање. Наступило је ово друго, а то друго неминовно води у поштовање оправданих црногорских интереса, који су узалуд чекали на достојну пажњу у Цариграду. Пао је зид малисоровске мржње спрема Црне Горе и зид непоштовања моћи и улоге Краља Николе на оној далекој мртвој стражи Српства, те ће од сада, надамо се, живот и живи саобраћај на оним границама текти брже узајамне интересе, подижући културу, радности и трговину, и тиме везивати племена и обја државе присније но до сада“.

Подгорички мир

Бечки лист „Slavisches Tagblatt“ доноси овај чланак:

„Успјело се, да се опет Балкану вастпостави „ред“ и спасе мир, који је већ јако био угрожен. Као људи немамо шта против тога, јер нема ничега одвратнијег од рата. У том погледу је цијело човјечанство сложено — али свако правило има својих изузетак, шта више таквих да изгледа као злочин, ако се покуша да се обију.

Као изузетак ове врсте може се сматрати ријешење такозваног балканског питања, и у колико се оно даље развија у толико ће страшније и кобинје бити. У овој ствари ми не стојимо на гледишту, да овдје стоје једини према другим. Мухамеданци и Хришћани — о томе је диспас већ свако начисто. Зашто у Европи не би било и једне нехришћанске државе. Не, ми не тражимо уништење турске државе на Балкану, ми не тражимо уништење присталица пророка Мухамеда, ми не тражимо ослобођење хришћанских Бугара, Срба, Грка и Арбанаса — што ми захтјевамо то је, да поједини поданици отоманског царства добију потпуну слободу националног, економског и културног развијања, и да им се обезбеди лична сигурност. Овај захтјев не садржи само мишљење у ствари Турске, јер је овдје ријеч о правима, која се, не као интерна, а не као неинтерна, већ као општа морају обиљежити и посматрати.

Младотурски је режим испуњење ових захтјева одмах у почетку на својој застави исписао и само тиме спријечио мишљење са стране, које је тада изгледало неизбјежно. Али од тог времена Младотурци у том погледу нијесу учинили ни-

шта а изговор, да ушед унутрашњих немира нијесу могли доћи у положај да што учине, више је него празан, јер је баш та околност, што нијесу ништа урадили, изазвала унутарње немире и то не без оправдања. С тога је апсолутно непотмљиво, зашто Европа младотурски режим мјери другом мјером, а не оном за вријеме Абдул Хамида. Гледа ли Европа овдје какву разлику? Да није сад у Турској боље но под Хамидом? Не! Напротив! Односи су се тамо бар за 50 процената погоршали. Зашто се Младотурцима нешто допушта, што је Хамиду уписивано у тријех? Разлоге зато не би било тешко набрајати, али су они сви одвратни. Боже, шта све није вршено под закриљем немишљања у унутарње ствари турске царевине! Али не само овдје у Бечу — не треба бити неправедан — већ и у Петрограду, Барлину, Риму, Паризу и Лондону. Петроград, Рим, Берлин, Париз и Лондон умјели су увијек отуда извући за себе користи, али Беч, односно наша монархија три отуда не само осјетну материјалну, већ и поражавајући моралну штату.

Ми Словени имамо право и никад нећемо пристати да монархија у том погледу пође другим путем. Нарочито то право у првом реду имају Јужни Словени, јер се овдје тиче њихове коже и њихове крви. Овога пута је то доцкан, јер је у Подгоричи закључен мир, али неће много времена проћи, а на Балкану ће се поново разбукати плимен, и тада се надати, да ће монархија испунити своју дужност. Јужни Словени не траже жртва у туђој крви, а најмање од несловенских народности у монархији. Али кад су Срби и Хрвати могли прољевати своју крв на шпанским бојним пољима, онда имају и права да захтјевају и траже, да им се донести, да своју крв пролију и за слободу своје подарљене браће у турској османској царевини“.

Звјерства над Србима у Турској

— Срби у беранској нахији љуто страдају —

Беране, 26. јула.

Кад би се биљежило све оно што се са Србима у отоманској царевини ради, то би била крвава хроника пуна страха и ужаса. Не би било дана када се не би забиљежило по какво крваво звјерство над Србима. Особито љуто страдају Срби у беранској нахији, са којима се поступа као и да нијесу људи.

Писати о тим звјерствима и насиљима над српским живљем, далеко би нас одвело. Довољно је само да забиљежимо два најновија случаја, па да се види у каквим се приликама српски живаљ у овим крајевима налази.

Ноћу између 10. и 11. ов. мј. турски звјерови напали су на кућу Ивана Велића у Полици у намери да било њега било кога од синова му убију. Пошто у кући му нијесу нашли ни једнога од оних што су тражили, јер су се случајно нашли ван куће, убили су му слугу, а десетогодишњу кћер Иванову просто су измрцварили. Њој је зрно понијело сву доњу вилицу, један дио језика и горње вилице, те сирота тако онакажена и измрцварена у најгрознијим мукама издише.

У исто вријеме у Кршу Фемића дошли су аскери у кућу мирног и ваљаног сељака Милије Фемића и рекли му да га позива бјелопољски суд. Сиромас Милија, не сањајући шта му се спрема, пође с њима да би шљедовао позиву суда. Када су одмакли од куће, аскери га дограбе и ископају му живом очи, да се превисају на највећим мукама и боловима. Па и ако је сиромас човјек пиштао кад прв и од болова се вио као змија у процјелу, одсјеку му уши и онда га стану тако немилостиво тући, да је под ударима испустио своју пањеничку душу.

Како се противу злочинаца од стране власти ништа не предузима, него се још сматра да је то њихова врлина, то оваквим звјеровима краја нема и они се једнако продужавају.

Српски живаљ у отоманској царевини од вакада је љуто страдао, али сва та страдања нијесу ни приближна била овима сада. За Србе у Турској није било тежих дана него сада.

То је њихова многохваљена слобода, једнакост и братство!

Преко дебелог мора

Црногорци узети на нишан — Величанствена борба — Народни апостоли — Ксеби руке дјевере! — Црна Гора политичка оаза.

Чикаго, 15. јула

На наш радни свијет у Америци многи политички спекуланти бацили су око. Мало је што га којекакви пробисвјети варају, обманују и пљачкају, него би још и многи хтјели да га за своје прљаве политичке сврхе искористе. На то се из отаџбине слаба пажња обраћа, али не би требало да и на даље буде тако. У

општем је интересу, па чак и света дужност, да се о нашем радном свијету преко дебелог мора води више рачуна и да се учини све, да му се боравак у далеком туђем свијету олакша и да се заштити од којекаких манапара, протува и којекаких спекуланта.

Признати се мора, да се сваки честити радник и у овим далеким крајевима умјо увијек снаћи тако, да му ни због чега неће црвенити образ, што му може служити за похвалу. И ако недовољно искусан, онет се умјо снаћи и заштитити сваки атак на његов част и образ, али и поред свега тога није на одмет, да се и с друге стране учини све, да се не доводи у искушење.

Ако икад, то је потребно сада када је узет на нишан и када се око њега врзмају сумњиви и проблематични типови, којима није довољно што му маме крваву заштећивању, него чак и настојавају, да га увуку у политички вртлог како би га и морално упропастили.

О томе треба водити рачуна!

Опет смо претрпани неким прогласима и позивима на претплату. Манипаре никако не патнису.

Као што рекосмо, наш народ у Америци поново је узет на нишан. Кад не може да уждије код вас у отаџбини, кад се за вас у отаџбини не лепе оне мудре проповиједи наших мудријех демократа испод теразиских каменова, онда дај Црногорце у Америци дако код њих буде успјеха. Зато су му се обратили нарочитијем прогласом, у коме се истичу погледи и захтјеви слободних Црногораца, рад на окупљању напредних Црногораца у једну јединствену духовну заједницу кликујући, да са овим кораком црногорска емиграција отпочиње једну праведну очајну, тешку али величанствену борбу, која неће да зна за узмак, која ће побједити. Како се у томе прогласу истиче, да се очекује да се овом напредном покрету укаже пажња, то му се, ево, и ми одазивамо. Ванстину дивна је та величанствена борба, која неће знати за узмак, која ће побједити. Прво и прво је анонимна, без потписа. Зна се да је из Биограда, али се вјешто прећуткује ко је покреће. Затијем је величанствена и по своме обиљежју, јер је кренула да укаља и оно што укаљано није и да поруши и оно што је сазидано. Уз то је величанствена и самим начином излагања — кинти самим грдњама и клеветама! Па гдје је онда то срце јуначко које неће пригрити ту „величанствену борбу, која неће знати за узмак, која ће побједити“!

Ако су се те вајне демократе избезумиле и у туђем свијету и оно мало стида и образа изгубили, црногорски радник није. За њега се то не лепи и он ће умјети и хтјети и тај атак достојно од себе да одбије као и све друге до сада.

Има једна ружна кажа у нашем народу о апостолима послје Христа. Њу је сковао прост и непросвјешћен конзервативни свијет наш. Сковао је онда кад није знао ништа даље од свога рада и кад није знао за далеки свијет и просвјешћеност. Али сада у вијеку изненађења и чуда, њој нема никакво мјеста. Нарочито јој нема мјеста од како Америка поче да задивљује свијет. А у Америци сваког чуда има. Тамо се збива чак и оно што се ни у сну не може снити. О томе су најбољи докази оне силне вјештице то последњег излазе по разним листовима из земље чуда и изненађења — Америке. И кад амо може да се деси оно што нигдје у свијету нема, какво је дивно чудо што су се амо појавили и народни апостоли. Али то нијесу ни старосједиоци, нити њихови просвјетитељи Јенки. Не. То су наше горе лист. Прави правци Црногорци. Један из Пипера, а други из Црмине: Тодор Божовић и Јован Ђоновић. Ко би то вјеровао! Али — у Америци све бива. Док су дома били, нико на њих није хтио на главе да окрене. Кад су отишли у питуму Шумадију, почели су бомбама да зидају државу и да рушењем подижу углед земље. Свијет се нашао у чуду: зна, да се кућа стиче зидањем и да се држава ствара подизањем, а они руше и обарају. И кад их нико не умједје разумјети, презриво се омјехнуше и окренуше Ервоин леђа. И пођоше преко дебелог мора, као и сви велуи, који се са конзервативном Европом не могуће да сложе и које гмз у старом свијету нико не могаде да разумје. Пошто пређоше преко дебелог мора, посуше пенелом главе и почеше да амо проповиједају своје спасоносне идеје и усрећавају овозмошћу свијет. И „Slobodna Tribuna“ из Вашингтона прогласи их за народне апостоле! Само што их је и амо несрећа намерила. Американци као за пакост не знају српски, а ови народни апостоли не знају случајно лише нашог ни слова туђег језика — како је Исусу Христу у томе све ишло на руку!

па им не остаде ништа друго него да те своје мудре и дубокомислене проповиједи држе нашим људима. Али гдје се сложио напредак и цивилизација са Србином! Какви дома, такви и амо, па из ограничености сподби ове народне апостоле за јаку и најурн их; окрете им леђа и не хтједо ни да чује за њих. И тако та два велика ума чак и преко дебелог мора остадоше на јалово. Ено их сада гдје као пророк Јеремија сједе на развалинама својих планова: плачу, ридају и наричу... Тако је то кад се ко роди прије времена, па га свијет не умје ни да схвати ни да разумије!

Оно наше: к себи руке, дјевере, и у Америци се примјењује. Они то мало углављење кажу: hands off! И онда није никакво чудо што су се и наши у Америци привикли на то, па чим ко више опружи прсте и хоће да захвати и онд гдје не треба, ударе га по прстима и подвикну му: hands off!

Тај је мајер задесио сада и двојицу црногорских омладинаца, којима није било довољно што су противу своје рођене отаџбине вршљали из питеме Шумадије, него су чак и овамо потегли да усреће наш раднички свијет својим напредним теоријама.

Кад им није успјело да се привуку свакоме понаособ, кад им је сваки поштен и честит окренуо леђа, на глас да Српско-Црногорски Савез држи конвенцију у Чикагу, ушнуљали су се у Чикаго и привукли овој скупштини не би ли се како неонажено увукли у ово српско друштво.

Али задесило их је коб. Бариактар Булатовић опазно их је, прозreo њихову намјеру и онда их је на самом скупу дограбио и толико демасковао, да су се сви згрозили када су видјели каквих све људи има. Том приликом Булатовић и самог предсједника надзорног одбора Мишлића није поштедио, него је и њега добро подмрмусао што се толико био заборавио, да је тим отпадницима гостопримства указивао.

Изајаву Булатовићеву, који ни мало није поступио у рукавицама, скупштина савеза је с одобравањем примила и тако је рад ових отпадника и јавно жигосан.

Hands off! неће им се избрисати из памети до год су живи.

Црна Гора политичка оаза!

Тако један југословенски лист у Америци пађе за паметно да је назове само зато што на Цетињу неће да мисле главама којекаких скитача и нерадника.

Пало му је на жао што га неће нико да слуша и онда у преголемом болу кликује:

„Ипак, вријеме је и крајње је вријеме, да се поведе ријеч о једној политичкој оази, закутку на Словенском Југу — о једном дијелу српског народа, који се према осталој браћи налази под сјенком заборавља“.

Ти Југословени, што не знају ништа паметније него да се блатом бацају на Црну Гору, запенушише својим клеветам противу Црне Горе, не остављајући ништа на миру у њој, па опет кликују да је крајње вријеме, да се поведе ријеч о Црној Гори.

Баш су се избезоумили!

Не могу да кроче, а да најодвратније гнусности о Црној Гори не износе, па опет веле, да се она налази под сјенком заборавља!

И онда им је Црна Гора политичка оаза!

А и јесте тако. Те лармације и ти самозвани Југословени, којима се све Словенство налази у блату што га на Црну Гору наваљују, загадише сваку стопу Словенског Југа својим одвратностима. У цијелом Југословенству не оставише ништа на миру. Гдје нијесу стигли, ту квари нијесу напигли. Под њима се Јужно Словенство опустило и Словенски Југ направитише пустињом. Све што је било поље честито и ваљано, сурваше и оборише и бацише под ноге. Куд год дођоше завлада пустош. И у тој југословенској пустињи још оста нетакнута Црна Гора. Њој немогаше ништа, јер тим незваним гостима, који не умјо ништа добро и ваљано да створе, него само знају да квари и руше, она затвори врата пред носем. Не хтје их примити. И као оно што се умореном путнику, који данима блуди кроз негодилу пустињу гладан и жедан, изнемогао и малаксао, ослједајући се усамљен и напуштен, указује и пред очима стара варка, да гледа пред собом оазу, воду и хлад у њој, тако се и њима Црна Гора у том њиховом политичком пустињском лутану приказује као оаза. Само што јој се више ближе, она је све даље од њих; што више пружају руке према њој, све се више од њих удаљава, а што се више баца у блатом на њу, све више себе каљау!

Зато им и кликујемо: избави нас, Боже, од избавитеља!

Никшић напредује

Никшић, 27. јула.

Никшић је за ове двије године готово на ново реформиран и у њему се води пажња од стране председника општине и општинског одбора односно свега, а на посеб односно чистоће, како по јавним, тако и по приватним становима и заводима.

Председник и. Кустудић и општински одбор сваку похвалу заслужују не само од надлежних него и од грађанства за њихов неуморан рад на уљепшавању вароши Никшића, јер је данас Никшић модерна наша варош са насутим и по плану уређеним улицама, са лијеппм тротоарима, канализациом и посађеним разним дрвећем, што се највише може захвалити мудрој управи и надзору председника и. Кустудића, који је ово све постигао и уредно у сагласности са општинским одбором.

Поводом појаве колере на наше земљиште, а чим су стигле строге наредбе и расписи ради предузимања мјера предосторожности и ради чистоће, одмах је нарочито одређена комисија на челу са областним љекаром одређена, која свакодневно врши преглед по цијелој новој и старој вароши. И ако се и грађанство града Никшића озбиљно заузело за одржавање чистоће, ипак је општинска управа одредила неколико својих органа и погребни број радника ради постављања на свима бунарима вјешалке за металне кофе, како би свако једним судом вadio воду, исто тако и сваки бунар заклопљен поклопцем, да би се боље одржала чистоћа воде. Ова комисија неуморно ради да се свуда одржи једнака чистоћа. Тако је општинска управа са одбором предузела чак и дужности појединаца, само да чистоћа буде боља.

Такође је комисија предузела и најстрожије мјере о забрани продаје воћа и др. ствари, које лако преносе ту кућну болест, а председник општине издао је општинске наредбе како ћемо се сачувати од колере, од те страшне и заразне болести. Те тако у Никшићу нема никаквог изгледа да ће икако бити и једне појаве колере, пошто је свак на опрезу и шаљедује наредбама за очување од те опасне заразне болести, при том нико се ни најмање не страши уображењем, ушљед чега — и ако би дошла та болест у нашу земљу, нашто нема изгледа, — Никшић ће се на овај начин лако сачувати.

М. Ш. Ј.

Бој за Јадран

— Јадран припада Словенима и њихов мора бити —

У пошљедње вријеме у чешкој јавности велика се пажња обраћа Јадранском Мору и живо се настојава да се чешки капиталисти што више заинтересују за њ и да пораде свима силама да на обалама Јадрана пласирају своје капитале у разна предузећа.

У томе правцу изашао је у прашком листу „Самосталност“ један чланак, у коме се говори о чешком капиталу и замјера се што се он не пласира ондје гдје треба. Према стасцини ставља се у њемачке крајеве — у Беч, па и у Штајерски Градац, и то најобилније у хипотеке кућа. А чешке банке не знају за Далмацију и не улажу тамо капитал, гдје лежи заправо будућност. Ни једна чешка банка нпр. нема своје филијале у Сплету — чињеница готово неразумљива, што се може растумачити само цијелим карактером нововременог народног чешког развитка. То је карактер одбране, али је вријеме да се пређе од дефанзиве на офанзиву, од одбране за нападај. Вријеме је да се мијења тактика у политици и у привредном животу. Далмација је, вели чешки лист, необично годно, несприљено земљиште; ту је будућност, ту је море, домородно становништво има неограничено повјерење према Чесима. Треба дакле повести бој за Јадран. Без мора нема привреда експанзије. Сухоzemни путеви везани су за тарифе и у рукама су туђима, нама, вели чешки лист, неспријатељсима, али је море слободно. Ко има своју лађу, може ићи. Није од потребе ништа друго, можемо имати своје чешко бродовље и нико нам неће диктовати тарифе.

Чии је аустријски Јадран? Није талијански, није њемачки, није мађарски, није хрватски. Чии ће бити? Неће талијански, неће мађарски, може бити њемачки или чешко-хрватски. О томе се ради...

Много Чеха путују на југ. Али туристички само. За те путнике постоји пут: Трст — Опатина, Дубровник. Доста је за њих, да Лојдови брзи пароброди пренајму у Сплет о повођи, и људи буду неколико пута у Далмацији — а не знају за Сплет. То је тако исто, као кад би неко био у Карловим Варима, на Шпицку, а не би видео — Прага. За то је потребно да би банкарни, банковни директори и велики трговци прогутави

Далмацију на трговачким лађама од Трста до Улицња, не пуштајући из вида ни једног већег прастаништа. Онда ће им се отворити очи, и онда ће бити дискусије с онима, који то већ знају.

Прве су ведете већ постављене и с успехом раде. То су филијалке: средишње банке чешких штедионица и живностенске банке у Трсту, с неколико чешких комисионарских трговина и с неколико чешких хотела у Истри. Од потребе је ударити у средиште позиција. — у Сплет. Овдје је од потребе прије свега филијалка јаке трговинске банке, филијалка великог чешког завода за осигурање живота са стручним хипотекарним одљењем, неколико чешких трговачких комисионара, велики хотел у Сплету. Сувремено треба веома журно аустријском Лојду њемачком узети далматинску службу и пренијети је на „Дубровачку“ и „Далмачиу“, пружимо ли тим чисто славенским друштвима толико капитала да узмогу потпуно конкурирати у особном промету с „Принцом Хохенлоем“ и „Бароном Гаучем“. Јадран припада Словенима, утврђује овај лист и онда закључује: за то се треба борити.

Покрет за опште право гласа

— Велике агитације позиције у Угарској —

Велика агитација Јунгове и социјалистичке странке у корист опште права гласа наилази у мађарском друштву на врло лијепп пријем. Мађарско друштво се озбиљно почиње загријевати за изборну реформу и жељно очекује да се данашња влада изјасни како замишља спровести ту велику реформу, која ће у држави уништити многе и многе средњевјековне феудалне установе и појаве. Влада сама увиђа да зице не може ћутати и да се мора изјаснити о том питању, а увиђа и то, да мора отпочети припреме за ту реформу. Из Будимпеште нам јављају да је влада под притиском јавног мњења и развијене агитације учинила већ прве кораке у погледу ријешања тога тако важног питања. Наравно да нико не зна, шта је то што је влада учинила, јер о том владини кругови ћуте, као што ћуте и о начелима, на којима ће почињати читава та реформа.

Социјалистички лист „Непсава“ позива немађарске народности да узму учешћа у борби за опште бирачко право против законских предлога за војску, јер иначе би се могло тумачити, да им није криво, што им се намећу грдни терети а не даду права. Социјалистички лист не може вјеровати, да су вође немађарских народа слаби и неразумни политичари, и да су људи тако жалосног вјерења, да им борба за опште бирачко право само дотле треба, док им у Бечу дају дозволу. Ове ријечи упућене су на адресу словачких и румунских вођа, који су најприје ступили у борбу за опште бирачко право, а послјеје су ушљед мига из Беча стругнули са попршта. Румунске и словенске вође још увијек очекују свој спас из Беча. Али немађарски народи треба одлучно да ступе у борбу, ако мисле да извојују своја права. Румунске је одушевило, што је Куен дозволио њиховим женама и дјевојкама да носе румунску тробојницу на хаљинама, али Куен се брзо покајао, па је наредио да се казне сви који демонстративно носе тробојнице, — а румунске вође се чуде што их је снашло. Сигурно ће отићи у Беч, да питају: могу ли се опет борити за опште бирачко право?

У том агитовању за опште право гласа толико се пошло, да су и жене почеле отворено да агитију за опште право гласа. Тако је и гђица Владислава Политова у листу „Világ“ написала чланак, у коме је педирало за опште право гласа и захтијевала да се и жени да право гласа.

Из нашег свијета

Будућност Словенства. Један мађарски писац каже за Словене ово: „Словени су још прије доласка Арпадова били у својој земљи, а касније су са сјевера и југа све више долазили, и без више и ратне ларме као вода на равни новвршини разливше се по најљепшим крајевима и заузеше најплодније земље. Карактер Словена, гдје они поном стану, ухвате чврста корјена, нико их не може макнути. Словенство је данас у пуном јеку свога развитка; ни данас није ратоборно: лагано али смишљено се шири и политичке друге народе. У прва времена није било организовано, било је плијен других оствачачких народа, али данас је сила, с којом се мора рачунати. Што је културније, тим је опасније по германско племе. Будућност имају Словени.“

Српски спахилук у страним рукама. Мађарска банка за колонизирање и парцелирање, агионарско друштво, купила је и велики спахилук барона Федора Ни-

колића у Рудни. Спахилук се састоји из 6000 кат. јутара, а продан је за 3.600.000 круна. Тако је, ето, још један банатски српски спахилук прешао из српских руку у стране руке. Банка ће спахилук парцелисати и продати га Мађарима. На спахилуку има врло лијепп двор и капела, у којој је сахрањена породица Николића, а зидана је прије десет година. Капела је стала до 80.000 круна, а нема у њој ни најмањег парчета дрвета; сва је саграђена од истесаног камена и гвожђа. Нијесу ли могли тај спахилук купити српски новчани заводи, те тако сирјечити да тај српски спахилук пређе у несрпске руке.

Тако је то у свијету...

— Један занимљив али поучан примјер —

Биоградски листови доносе један веома занимљив случај, који и по нас може да буде поучан, а нарочито у времену, када и ми избобилујемо великим бројем странаца, који под разним бомбастим именима и још варљивијим титулама обилазе нашу земљу и обијају наше прагове.

И код нас сада има знаган број оних који из бијела свијета долазе и под разним именима се представљају било као новинари било као неки чланови комитета и како већ не, ма да је од њих и новинарство и комитети и све друго врло далеко. Али да пређемо на сам догађај.

О томе у биоградским листовима читамо ово:

Било је то за вријеме толико помињаног свесловенског новинарског конгреса прије мјесец дана у Биограду. Све ври од странаца. То су већином наши словенски гости, велики новинарски радници али скромни и добри људи. Али је било ту и другачијих странаца. То најпримјер најбоље зна онај снајдер из Пловдива, што је за вријеме свечаности пловиво кроз Биоград под заставом словенског новинара, па га опрљешио други један мајстор, који је такође пловиво под таквом заставом, док је у самој ствари живио од хитрине својих прстију и несмотрености публике.

Али на њих, рећимо, у оној гунгули нико није ни обраћао пажњу. Међутим било је ту и других странаца, који нијесу дошли као словенски новинари, па су ипак обратили на се општу пажњу и кланало им се и склањало и мало и велико.

Тако је био на првом мјесту Господин Спиридон Епаминонда гроф де Кавада. Његове карте посјетнице, што их је давао великим звјеркама, гласиле су достојанство: Comte de Cavvada. Горе је била круна и то за девет субаца (мали племићи имају пет, средњи седам, а ови самим велики девет субаца па круни.)

Господин граф са деветозупчастом круном, чим је био пристио у Биоград, посјетио је неколико редакција. Елегантан, достојанствен, фин, васпитан и образован лијепо је очарао редакције, у које је смио да дође. Тако му се догодило, да је у једном листу изашла чак и његова слика и уз њу његова слава, наравно онако, како је он причао, јер то се тек није могло одмах контролисати а граф је као своје референције показивао писма и препоруке од неких митрополита и владика и разних великих звјерки.

Граф де Кавада скромно је изјавио, да је он: чувени pjesник, још чувенији грчки патриота, новинар, племић, славни човек, најугледнији син своје домовине и једном ријечју Грк над Грцима и племић над племићима.

Мило било, Боже, нашим великим државницима и главешинама те већ нијесу знали, како да му се додворе и да му боље угоде: није ни шала: тако славан човек па још и тако велики племић и тако чувен у цијелом културном свијету! А они нити су каквог племства, нити се зна за њих даље од Ниша! Тако га је велика госпоштина носала и водала по Биограду, да се човек чисто стиди и да каже.

Па тек наши Грци, што их прост свијет зове Цинцарима! Како је тек њима било мило! Они су му чак и скупили претплату за једну здраву патриотску циљу.

У опште граф је пролазио по Биограду као мали цар. Био је, наравно, и на словенским банкетима; ако је и Грк, опет свеједно: патриота је, а такви примјери нијесу нама Словенима на одмет.

У Нишу — граф је гркнуо мало и до Ниша — правили су с њиме још и већи цумбус; сваки друи излог имао је његову слику и под њом по неку грчку књигу и под књигом натпис, да су то „целокупна дјела“ славнога графа и да ће их бити још здраво много.

И лијепо су сви били залудјели за славним графом, само неучитива биоградска полиција неког ђавола почела нешто да сумња. У осталом то је било онако по званичној дужности. И биоградска кривична полиција не буде лијена, него се обрати великим европским полицијама за малко објашњења: тек онако, знате, реда

ради, колико да има нешто мало написмено. То „написмено“ стигло је прије два три дана у Биоград и оно саопштана:

Господин Спиридон Епаминонда граф де Кавада, у самој ствари и није никав граф, него сасвим обична бараба Спири, који је још уз то и опасна међународна варалица. У Енглеској је био осуђиван на три мјеста, из Њемачке је протјеран, у Француској је осуђен на три године робије, али је за времена побјегао, у Италији је био осуђен на 13 мјесеца затвора и већ тако даље редом.

Полиција раније није имала мјеста да се разговара с „графом“, а кад га је сад потражила, он је био охладно чувств: отпутовао је за Румунију, испраћен као персиски шах. Биоградска полиција извјестила је румунску полицију, да дочека господина графа.

Домаћи послови

Заборављени крај

Многи ће помислити да је крај, којег назвах заборављеним недје у каквој пустињи, далеко од мора. Али, ако се мало замислимо, прођемо се мислима по нашим крајевима, варошима и приморским лукама видјећемо, да је тај крај — наш Улицњ — најјужнији угао наше домовине — најљепши природом обдарепи крај. Диван је Улицњ по природи, т. ј. дивно га је мати природа обдарила и само је остало руци човјековој да учини своје, па да Улицњ слободно може споредовати са гласовитом Абаџијом и др. купалиштима — управо се такмичити, јер је Улицњ за то подесан.

Више пута се писало о улињским бањама и њиховом дјејству, па се у кратко износило и то, што би требало учинити, па да и варош и саме бање добију онај значај а путници — гости, ону удобност која се тражи. Од свега тога само су остале добре жеље и обећања — празно слово.

Прођете ли улињском ривом — пристаном шта ће те видјети? — Видјећете скоро на сваком кораком неку запуштаност обраслу травом стазу, ријетко без реда посађено дрвеће, забатањене куће и баштине — управо неки крај, потпуно забатањени који лагано као болесник пропада. Ако се прођете к вароши, оном уском улицом, сријета вас иста неуређеност, а варош и сами дућани, видјели оне дрвене ћепице, узаној вас далеко — створи се слика сиромашне источне вароши! Поред свега овога и много другог, не може се мјло ићи, а да се не спомене и нови насип пијавце улињске ситним муљомом, који је управо пека жута земља. Мали вјетрић дигне такву прашину да човек једва може да се склопи у дућан и да власници дућана не посипају водом испред истих тешко се би могло проћи и одморити пред каванама.

Трудољубивом сељаку — привреднику — тешко је коракнути напријед. Он нема уредних путова, те не може да своју летицу како треба донесе, већ и ту мора да утроши и снаге и времена више него обично. Путови и уређан саобраћај велику и главну улогу играју. Благодаря многим оскудицама које трпи привредник улињски и не може да подигне винограде и друге привредне гране и да са домаћим производима изађе на спојим и свјетским трговима.

Пистио о Улицњу, приликама и догађајима у њему одвео би ме далеко. Улицњ је заборављен, остављен без икакве пажње и ако ово и даље остане Улицњ ће доћи као запуштено село.

Увиђајући постепено опадање и упадањање Улицња скоро са сваког гледишта надати се — и тврдо се вјерује, — да ће се мјеродавни па то окренути и поклонити своју пажњу потпомоћи развитак и унапређење Улицња и да ће до сад заборављени крај достићи свој циљ, мирно споредовати са морским купалиштима и постати најљепши угао наше домовине.

И. К. — агр.

Кратке вијести

Бугарски Краљ у Риму. Као што из Рима јављају, бугарски Краљ Фердинанд посљеге посјете Францу Јосифу посетиће талијанског Краља.

Нази се опет јавља. Бивши талијански министар просвете Нази, који је био осуђиван ради промјенере државног новца, кандидовао се за посланика како би у парламенту покушао да се рехабилитира.

Бугарски трговачки уговори. На жељу држава, којима је истекао трговачки уговор са Бугарском, бугарска влада је ријешила да продужи трговачке уговоре с њима до краја 1917. г.

Куен и народности. Бивши народни посланик румунске народносне странке др. Маниу конферирао је дуго времена с грофом Куеном. То се доводи у савез с намјером владе, да опет преговара с народностима.

Опет бојкот у Цариграду. Цариградски носачки радници бојкотирају пароброде аустриског Лојда, те неће да искрцавају и укрцавају робу. Аустро-угарски конзул је посредовао код турске владе.

Јуст о Куеновом кабинету. Посланик Јулијо Јуст изјавио је уреднику „А. Напа“, да предвиђа скори пад садашње владе. Опозиција ће издржати у борби дан дуље од владине странке, рекао је он.

Португалски монархисти. У Португалској се монархистички покрет све више шири. Бивши краљ Мануел нага се, да ће се до скоро повратити на пријесто, чему је доказ и писмо, што га је упутио дворском маршалу своје бабе, покојне краљице Марије Пије. У писму вели краљ, да ће до скоро моћи наградити у Португалској своје вјерне слуге.

Велики везир иде у Лондон. Велики везир Хаки паша отпутоваће ових дана у Лондон.

Нове америчке државе. Сенат је примио законску основу, којом се Нови Мексико и Аризона проглашују аутономним државама америчке уније.

† Арнолд Вертеши. Познати мађарски књижевник Арнолд Вертеши умро је у 75. г. ових дана у Будимпешти. Његов књижевни рад био је врло плодан. Написао је велики број романа и новинарских чланака, уређивао је дуги низ година белегистичке листове и писао врло много. Збирска његових новела, које је издао још прије двадесет година укупно, износи 1000 радова.

Оставка турског министарства. „Јени Газета“ јавља да је међу турским министрима дошло до несугласица и сукоба и да ће због тога министарство поднети оставку.

Реформе Стамбуловљевог странке. У Софији је била велика скупштина бугарске Стамбуловљевог странке ради реформе програма и донесена је одлука, да се програм измјени у војном питању и да се тражи зближење с балканским земљама.

Аустриски официр шпијун. Краковски лист „Нова Реформа“ јавља да је аустриски поручник Ресер, који припада имућној породици, одао тајне свога пука једној страни држави.

Дневник

Отпутовао. Њ. В. Краљ Господар отпутовао је јутрос у Никшић.

Вјенчање Књагињице Јелене. Вјенчање Књагињице Јелене од Србије биће извршено у Петерхофу крајем овога мјесеца. Кроз неколико дана у Биоград стиже Велики Књаз Константин са својим сином Јованом, Књагињичиним вјереником. У Биограду се спрема велико весеље. Вјереница добија многобројне богате поклоне из Биограда и цијеле Србије.

Руски официри на Цетињу. У петак је приспио под Бар руски ратни брод „Хивинец“, који је при уласку поздравео нашу луку са 21 топовским метком, на што је био отпоздрављен са Вољунице топовском палбом. Када је брод пристао уз обалу, заповједник његов учинио је посјету обласном управитељу г. Нику Татару, који му је посјету одмах за тим вратио. Сјутрадан официри са заповједником овог брода и неколико мрнара допутовали су на Цетиње и у нечељу су имали част да буду примљени код Њ. В. Краља Господара у аудијенцију. За вријеме док је заповједник са официрима био у аудијенцији мрнари су били постројени пред Двором, а по свршеној аудијенцији Њ. В. Краљ Господар је изашао на балкон да разгледа постројене мрнаре, када су га поздравили бурним клицањем. У вече је у част руских официра био у Двору приређен ручак, на који су имали част да буду и наши министри и великодостојници, чланови руског по-

сланства и руски официри, који су у нашој служби. Уз то су имали част да буду на скетингу, који је био код Њих. Кр. В. Књаза Нашљедника и Нашљеднице, гдје су били и сви чланови дипломатског кора. Том приликом су биле приређене и кинематографске слике, које су приказиване, под вјештим руковањем нашег вриједног суграђанина г. Љуба Таминовића, јубиларне свечаности на Цетињу и свечаности крунисања у Лондону. Сви официри руског ратног брода одликовани су разним степенима Даниловог ордена и сјутра дан вратили су се у Бар.

Оставка министра просвјете. Г. Перо Вучковић, министар просвјете и црквених послова дао је оставку, која му је и уважена, те је стављен на расположење. За заступника министра просвјете постављен је г. Филип Јерговић, министар финансија и грађевина.

Вратио се. Г. Лазар Мијушковић, који је неко вријеме боравио у Петрограду као нарочити изасланик Краљевске Владе, вратио се ономад на Цетиње.

Министар на путу. Г. Марко Ђукановић, министар унутрашњих дјела и заступник министара војног, био је ових дана на путу, одакле се прекијуче повратио. Он је обишао Ријеку, Подгорицу, Данилов-град и Никшић, да се лично увјери о чиistoћи и мјерама предострожности које су предузете, разгледајући са једним љекаром све. У Подгорици је код неких трговаца нашао на покварено брашно, које је конфисковано и трговци строго кажњени с тим, да ће им у поновљеном случају радње бити затворене. У опште том приликом је настојао да се уведу најстрожије све здравствене мјере како би се народ хигијенски заштитио и како би примјеран ред и чистоћа владала.

Суспендовање наставника гимназије. Службени лист „Глас Црногорца“ доноси ово саопштење: „Спор професорског тијела наше велике гимназије са министарством просвјете, о коме се толико писало, ријешен је пресудом Државног Савета као Дисциплинарног Суда у корист професора“.

Одликован. Њ. В. Краљ Господар благоволио је одликовати капетанским грбом предсједника општине вароши Ријеке г. Петра Краљевића за његов ревносан рад у руковању општинских послова.

Повратак Малисора. Користећи се добијеним помиловањем Малисори су се у врло великом броју вратили на своја огњишта. Једва да ће бити двадесет породица, које су још остале, али ће и оне убрзо да се поврате. Само се још неколико породица није склонило на повратак и оне намјеравају да остану и на даље у Црној Гори. Са њима је познати малисорски првак Дед Ђон, који је већ пошао за Никшић. Малисори, који су се повратила домовима својим, врло лијепу су предостројност од турских власти, које с њима врло пажљиво поступају. У Кастратима су већ почели да им дијеле жито, а некима су и оштету почели да дају. Сва војска из Кастрата уклоњена је, а тако исто ће се уклонити и из других крајева Малесије. Нови главни командант Абдулах паша лично је долазио до Дечића и Туза и водио надзор над повлачењем трупа. Миридити, који су са своја три барјактара долазили на Цетиње, повратили су се не учинив ништа, пошто је отоманска влада ријешила, да се привилегије дате Малисорима не протежу и на друге Арбанасе.

Једна похвална наредба. Управа општине вароши Цетиња издала је једну похвалну наредбу, која потиче од министарства унутрашњих дјела, а која заслужује свако признање. Та наредба гласи: „Пошто се свакодневно виђају по улицама и другим јавним мјестима разна пашчад, која не само што су досадна и што могу при овим љетним жегама бити опасна, већ лако могу, у случају раширења колере пренијети заразу, — то је Кр. Министарство унутрашњих дјела актом од 25. овог мјесеца, број 7466. наредило: Да сваки власник мора држати код куће своје псето или га водити у ланцу узасе, иначе свако псето, које буде пуштено да само трчи кроз варош, биће уништено, без обзира на то, да ли је његов власник платио за исто односну општинску таксу. — Саопштавајући заинтересованим горњу Министарску наредбу, упозоравају се, да избјегну односну казну и непријатност уништењем псета, ако се не буду наређења држали.“ Од срца бисмо жељели да буде ово и најстрожије примјењивано. Кад ко нема према другом обзира, т. ј. не штеди другога и излаже га опасностима, не треба имати обзира ни према њему.

Пожртвовање једног Руса. Иван Меликов Пернов, новинар из Русије, који се бавио на Цетињу од 9. до 11. јула, када је послије подне отпутовао пјешке за Котор, на домаку села Дубовика, први је видио да се запалила двокатна кућа једног сељака у истом селу, па је одмах притрчао у помоћ ради гашења ватре на кући, у којој су биле само двије женске, једна старија и друга млађа, и једно дијете у колијевци. Осталих сељана мушких није било у селу него су сви били отишли по планини на своје радње. Чим је опазио пламен, Иван је одмах почео јуначки да гаси ватру на кући, али пошто није могао успјети, онда је у највиши пламен ушао у запаљеној кући и почео изабијати кућне ствари а затим отворио врата од подрума и истјерао стоку. Иван је његовим преглашћивом спасао доста ствари, које би иначе сагореле, при чему је и своју руку обранио од огња. Овијем се г. Ивану Маликову најискреније захваљује за учинену услугу сељаку изгореле куће.

Колера. Строго предузете мјере опрезности допринијеле су, да је ширење колере потпуно спријечено. Нарочито позвани бечки стручни љскари утврдили су, да обољели војници не болују од колере и надзор, који се у војном стану водио, укинут је и сва лица, која су била у војном стану изолована, пуштена су слободно. Тако сада постоји сумњив случај обољења од колере само још код једнога војника.

Упутства за сузбијање колере. Поред свију потребних наређења за очување чистоће и ради предохране противу колере наше власти су издале и нарочита упутства и обавјештења, која су раздата по народу како би се по њима управљао и избјегао сваку евентуалну опасност.

Биљежник

— Међу момчади торпиљерске флотиле у каналу Ла Маншу дошло је до побуне. Ухапшено је око 300 морнара, Бунтовници су хтели убити једног строгог поручника.

— Познати генерал Ричиоти Гарибалди оптужује арбанаски усташки одбор у Риму, да је од сабраног новца проневерно 6000 франака а само 150 франака послао усташима.

— Међу париским модним свијетом отављено је гласовање да ли је за вели-

ки или мали женски шешир. Велики шешир добио је 1179 гласова, мали 1078 а средњи 835. Пошто је велики шешир одио већину, ако и не апсолутно, то морамо сада очекивати у моди још веће шешире.

— У Италији ће се увести, да официри не носе сабље у времену кад нијесу на служби.

Моћ љубави

— Кнут Хамсун —

Путовали смо жељезницом непознатим крајем и мени и љуби. Обоје смо били страни једно другом; видјели смо се први пут. Што она сједи тако нијемо и мирно? — помислих. И ја се пригнух љуби и рекох, а срце ми је било:

— Ви гужите за пеним, госпођице? Можда сте оставили пријатеља тамо, одакле идете, милога пријатеља.

— О да, — рече она. — врло блиског и милог пријатеља.

— И сада мислите, е никада нећете заборавити свога пријатеља? — упитах ја.

А она ми одговори тужно мапујући главом:

— Не, не, никада га нећу заборавити.

Она ућута. У говору ми једном ме није погледала.

— Дозволите да вас погладим по коси, рекох. — Како је дивна коса, како је крајела!

— Мој пријатељ је љубио, — одговори и одби моју руку.

— Навишите! — рекох, а срце ми је било све јаче. — Али можда ћете ми дозволити, да погледам на ваш златан прстен, врло је лици од црног злата, хтио бих га видјети ради уживања и ради наше радости.

Али ме ова и ту одби:

— Мој пријатељ ми је покљонио.

И одмаче се још даље од мене.

— Навишите! — рекох опет.

Прође неко вријеме. Воз одмаче, пут је дуг и досадан. Немамо чиме да се забавимо. Чујемо само дупу токова. Ја кад и кад задрхћем а ова је непозната, као да је утопула у мисао о својој пријатељу. Воз непрестано жури.

И гле, она ме погледа први пут. — очи су јој сасвим плаве.

— Зар се већ смрзаваш? — рече.

— Њавишите се тунелу, — одговори.

Ушли смо у тунел и — плашн. Прође још неко вријеме. Она ме опет погледа и говори нестрепљиво:

— Као да се опет смрзаваш.

— То је други тунел; онде има снега три тунела, — одговори ја. Ево карте, нећете ли зар да видите?

— Бојим се — рече и прилаче се близу мене.

Ја не рекох ништа на то. Она ме упита сједише ли се:

— Ви велите, три тунела? Дакле остаје још један осим овог.

— Ја још један.

Улазио у тунел и ја осјећам да је ова сасвим близу мене, рука јој долаче моју руку. Замало на опет засплет; опет смо напољу.

Прође четврт сата. Сада је сједила тако близу мене, да осјећам топлоту њезипа тијела.

— Можете ми погледати косу, — поче она — а можете загледајући прстен, ево га.

Узео сам руком њезипу косу али се подесав дотакло прстена, јер јој је покљонио лавија пријатељ. Она се наемјенила и више ми није показивала прстен.

— Очи вам тако горе, а зуби су вам тако бијели — рече она и сасвим се збуњила. — Бојим се пошљедњег тунела, узмите ме за руку, када будемо близу нега. Не, не, немојте ме држати за руку, нијесам то хтели рећи, просто сам се наплашила. Али говорите са мном.

Обећао сам, да ћу јој можда испунити.

Послије неколико часова заспјела се и рече:

— Оних тунела нијесам се бојала, а гле овога се пошљедњег бојим.

Гледала ми је у лице, очекујући одговор и ја рекох:

— Овај је и најдужи од свију, врло је дугачак.

Сасвијем се збуњила.

— А, није, и нема никаквог тунела — класну она — Ви ме варате, никаквог тунела нема.

— Не, има још један тунел, — изиђећете сами.

И ја јој показах карту. Али она не хтеде ни гледати ни слушати.

— Не, нема тунела, кажем вам. Али ако има, говорите са мном, — рече она мало за тим.

Наслонила се на диван, упула је затворила очи сједише ли се.

Воз звинаву, погледао сам на прозор; ми смо се ближили отвореној челюсти тунела. Сјећам се како сам јој обећао да ћу се разговарати с њоме, пригнуо сам се њој и наједном осјетих у утрку како се њезипе руке обавијају мени око врата.

— Говорите, говорите са мном, тако ме је страх — шапуће ми, а чујем, како јој срце бие.

— А зашто ми не говорите?

Јасно сам сазнао, како јој срце бие и у тај мах примачох се уснама њезипу уху и рекох:

— А гле, ви заборављате вашег пријатеља!

Она задрхта наједном тијелом, одједном отпусти ми се с врата, отурих ме објема рукама и насмехом је дота на сједиште. У утрку сазнао сам њезипу језика...